

Sed aktivadis por Esperanto ankaŭ la alitipa E-grupo, unua fondita en nia urbo: **Astura Esperanta Asocio**, kaj ĝi daŭre estis estrita de ĝia fondinto kaj unua prezidanto, Francisco Menéndez Rúa. Pri ĉi tiu periodo, kiun ni priskribas, de la jaro 1919 al 1936, ni, bedaŭrinde, ne disponas je skribita dokumentaro pri tiu E-Asocio. Sed ni havas ion, konkrete, tri fotografiaĵojn, kiujn ni prezentas en ĉi tiu ĉapitro de nia historio, kaj la personan informon de iu survivanto de tiu epoko kaj ankoraŭ nuntempe membro de nia E-Asocio, José Palacio Tuero, kiu naskiĝis en la jaro 1909, same kiel la E-Asocio mem.

La unua el tiuj fotoj, kiu aperas en la antaŭa paĝo, estis farita en monato majo de la jaro 1929, laŭ informas al ni nia centjara samideano Palacio, kiu aperas en ĝi, en la dua vico, triaŭloke dedekstre en la foto. La prezidanto, Francisco M. Rúa, aperas en la centro de la unua vico, kaj deskre de li estas

Tomás Guisasola, prezidanto de la **Katolika Centro**, en kiu estis enkadrigita la Esperanta Asocio. Eble tiu sinjoro sin sentis sufiĉe ligita al la esperantismo aŭ estis esperantisto li mem ĉar li aperas ankaŭ en la du ceteraj fotografiaĵoj de la E-grupo, kiujn ni

prikomentos poste. Nu, ĉar ni konas, dank' al samideano Palacio, la nomojn de ĉiuj samideanoj, kiuj aperas sur la foto, jen ni transskribas tiujn nomojn: *De maldekstre al dekstre: en la unua vico:* Juan Martínez, Julio Menéndez, Rufino Menéndez, Tomás Guisasola (Prezidanto de la **Katolika Centro**), Francisco Menéndez Rúa (Prezidanto de **Astura Esperanta Asocio**), Emilio López Castro, Alfredo A. Cañada, Manuel Rodríguez, Alberto Menéndez. *En la dua vico:* Alfredo Martínez, José Junquera, Luciano Sánchez, Ángel Álvarez, Aurelio Rodríguez, Leonardo Villabona, Constantino S. Montoto, Ignacio Valdés, José Maroto, Vicente S. Montoto, Severino D. Bernedo, José Palacio Tuero (la sola ankoraŭ vivanta nuntempe), Benigno Ibáñez, Ramiro Fernández. *En la tria vico:* José María Mori, José Blanco Raspal, Horacio Solar, Adolfo Amigo, Tomás Palacio Tuero, Luis Muñiz, José Mendíbil.

Malantaŭ la grupo, iomete maldekstre en la foto, oni povas vidi la esperantan flagon de la Asocio. Notindas ke sur la kvinpinta verda stelo estas blanka (aŭ ĉu eble flava) kruco. La kruco en tiu flago havas duoblan signifon. Unue, ĝi estis simbolo de la **Katolika Centro** en kiu estis enkadrigita la esperantista grupo, kaj due, flavkolora kruco kun tiu sama formo aperas sur la tradicia flago de la Astura regiono, kaj la E-Asocio enhavas en sian nomon ankaŭ la titolon de "Astura".

La dua fotografiaĵo, kiu aperas en ĉi tiu sama paĝo, estas eltranĉaĵo de ĵurnalo **MADRID** de la 12a de Junio de la jaro 1931, kun jena teksto (kompreneble, en la hispana lingvo): **GIJON.-** Reprezentantoj de la tri unuaj generacioj kiuj lernis Esperanton en la noktaj klasoj de Astura Esperanta Asocio, institucio kiu ĵus festis sian 23an jariĝon.

En tiu teksto estis iu preseraro: tiam ne estis la 23a sed la 22jara datreveno de la fondiĝo de la Asocio.

En la foto estas klare videbla la flago de la grupo kun indiko de la jaro de ties komenciĝo: 1909.

Do, inter la antaŭa foto kaj ĉi tiu estis pasintaj ĝuste du jaroj. Sed dum tiu mallonga periodo estis okazintaj en nia lando gravaj ŝanĝoj en la politika te-

reno. Kiam oni faris la E-grupan foton de la jaro 1929 Hispanio estis ankoraŭ reĝ-monarkio kaj krome la lando estis, de antaŭ kelkaj jaroj, sub la militista diktaturo de la Generalo Primo-de-Rivera. Tamen, kiam oni faris la duan foton estis jam falinta la diktatoro kaj krome falis poste ankaŭ la Reĝo; Hispanio estis tiam respubliko de antaŭ preskaŭ unu monato.

La lasta el la tri fotografiaĵoj de tiu epoko, je kiuj ni disponas, estas iome strangeta. Ni prezentas tiun bildon en la sekva paĝo. Unue, ni ne sukcesas datigi tiun fotan dokumenton; ni ne scias ĉu ĝi estis farita antaŭ la du antaŭe menciitaj, aŭ post ili, aŭ inter ambaŭ.

Sed pli malfacile estas konjekti la naturon kaj la cirkonstancoj de la grupo aperanta en tiu bildo. Ĝi povas esti aŭ Esperanta lernokurso aŭ kunsido de la estraro de la **Katolika Centro**. En la foto aperas, krom la du prezidantoj, Tomás Guisasola kaj